

SUTARTIS TREČIOJO ASMENS NAUDAI

Edita Borevičienė

Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto
Verslo teisės katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, Lietuva
Telefonas (+370 5) 271 4525
Elektroninis paštas edita.boreviciene@ergo.lt

Pateikta 2011 m. spalio 27 d., parengta spausdinti 2012 m. rugsėjo 7 d.

***Anotacija.** Straipsnyje pateikta sutarties trečiojo asmens naudai, kaip atskiro sutarčių teisės instituto, analizė, aptarta instituto istorinė genezė bei teorinės prielaidos. Sutarties trečiojo asmens naudai kaip atskiros sutarčių rūšies atsiradimą ir plėtotę lėmė socialinės, ekonominės priežastys, labiausiai – draudimo teisinių santykių paplitimas, o konkrečiai, poreikis įteisinti naudos gavėjo teisinį statusą. Siekiant suteikti tretiesiems asmenims reikalavimo teises, teko įveikti klasikinę sutartinių santykių uždarojo doktriną. Tai padaryta vadovaujantis fundamentaliomis prigimtinės teisės nuostatomis. Galimybę susitarti dėl trečiojo asmens teisių suponuoja sutarčių laisvės ir konsensualizmo principai. Straipsnyje pateikta šiuolaikinė sutarties trečiojo asmens naudai samprata bei trečiojo asmens teisių įtvirtinimo sutartyje specifika, aptarta trečiojo asmens teisinio statuso sampratos problematika. Teigiama, jog tretysis asmuo (naudos gavėjas) yra savarankiška sutarties šalis, turinti ne tik teises, bet ir pareigas. Šis teiginys grindžiamas šiuolaikinei teisės teorijai būdinga teisės ir pareigos neatsiejamumo idėja. Be to, pateikiami šį teiginį iliustruojantys pavyzdžiai, aptariant naudos gavėjo pareigas pagal atskirų rūšių sutartis. Siekiant atlikti visapusišką analizę, darbe skirta dėmesio ir „vokiškajai“ apsauginės sutarties doktrinai, kuri reikšmingai veikia Lietuvos ir visos Europos sutarčių teisės raidą.*

***Reikšminiai žodžiai:** sutartis trečiojo asmens naudai, tretysis asmuo, naudos gavėjas.*

Įvadas

Sutartis – teisės subjektų valios raiška, todėl pagal bendrą taisyklę, ji negali veikti trečiųjų asmenų, nesančių jos šalimis, teisų ir pareigų. Ši taisyklė oficialiai įtvirtinta Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse¹ (toliau – LR CK). LR CK 6.189 straipsnis numato, jog teisėtai sudaryta ir galiojanti sutartis jos šalims turi įstatymo galią. Ši formuluo­te suponuoja išvadą, jog įpareigojančiai varžomos sutarties sąlygų gali būti tik pačios sutarties šalys. Pavyzdžiui, kai dvi šalys sudaro sutartį, tarkim, pirkimo-pardavimo, regis, visiškai pagrįsta, kad tik jos įgyja teises ir pareigas pagal tą sutartį. Be to, šalys gali susitarti, kad sutartis bus įvykdoma kitam asmeniui – pardavėjas pristatys prekes vienam iš savo pirkėjo klientų (pavyzdžiui, gėlių pristatymo ir įteikimo paslauga). Šiuo atveju teisinis įsipareigojimas ir reikalavimo teisė išlieka pirkėjui (sutarties šaliai), o ne tam trečiajam asmeniui, kuriam įvykdoma sutartis. Tai vadinamosios „įvykdymo tretiesiems asmenims sutartys“. Esama ir daugiau sutarčių rūšių, iš kurių tretieji asmenys viena ar kita forma gauna naudos ir yra suinteresuoti tą naudą gauti. Vis dėlto trečiojo asmens suinteresuotumas teisiškai pripažįstamas ne visais atvejais. *Sutartinių santykių uždarumo doktrina*, kurią įtvirtina anksčiau minėtasis LR CK 6.189 straipsnis, iki šiol neprarado savo reikšmės ir yra oficialiai pripažįstama. Tačiau šiandien modernioji sutarčių teisė neįsivaizduojama be sutarties trečiojo asmens naudai instituto, kuris iš esmės prieštarauja klasikinei doktrinai. Šiame straipsnyje analizuojami atvejai, kai šalys susitaria, jog tretysis asmuo (nors ir visai nesusijęs su sutarties sudarymu) ne tik gaus pažadėtą įsipareigojimo įvykdymą, bet ir turės teisę *savarankiškai* reikalauti jį įvykdyti, t. y. trečiojo asmens suinteresuotumas pripažįstamas teisiškai.

Reikia pripažinti, jog trečiojo asmens statusas sutartiniuose santykiuose mokslinės doktrinos lygmeniu Lietuvoje mažai nagrinėtas. Sutarčių poveikis tretiesiems asmenims gan išsamiai apžvelgtas prof. V. Mikelėno monografijoje „Sutarčių teisė“. Tačiau šio darbo tyrimo objektas apėmė visus atvejus, kai sutartys tiesiogiai ar netiesiogiai turėjo įtakos trečiųjų asmenų teisėms, taigi sutarties trečiojo asmens naudai institutas paliestas kaip vienas iš tokių atvejų, tačiau nuodugniau neanalizuotas. Kaip nurodė pats autorius, darbo tikslas buvo ne analizuoti, o veikiau lyginamuoju metodu aptarti esamą teisinį reguliavimą užsienio šalyse.

Priešingai nei Lietuvoje, užsienio šalyse sutarties trečiojo asmens naudai instituto teoriniai pagrindai yra pakankamai išplėtoti. Ir nors kontinentinės Europos ir anglosaksų teisės teoretikai suformavo gana skirtingą požiūrį į trečiojo asmens teisių kilmę bei atsiradimo pagrindą, abi sistemos sutartis trečiojo asmens naudai pripažįsta svarbia sutarčių teisės instituto dalimi.

Tyrimo tikslas – išanalizavus sutarties trečiojo asmens naudai prigimtį, konstrukciją, nustatyti trečiojo asmens teisių apimtį bei pateikti rekomendacijas dėl tokių sutarčių aiškinimo teisinėje praktikoje. LR CK įtvirtina nemažai sutarčių trečiojo asmens naudai rūšių – pavyzdžiui, vežimo, draudimo ir kt. Tačiau nei naudos gavėjo teisinė padėtis, nei sutartis trečiojo asmens naudai, kaip tam tikra specifika pasižyminti sutarčių rūšis, Lie-

1 Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 74-2262.

tuvos teisinėje literatūroje nėra detalios analizė. Be to, Lietuvos teismai nuolat sprendžia iš šių sutarčių kylančius teisinius ginčus. Deja, reikia pripažinti, jog šios problemos teismuose sprendžiamos nevienodai. Todėl detalesnė sutarties trečiojo asmens naudai, o ypač naudos gavėjo vaidmens analizė yra reikšminga tiek teoriniu, tiek praktiniu aspektu. Autorė daugiausia dėmesio skiria naudos gavėjo teisinės padėties charakteristikai. Straipsnyje vartojama sąvoka „trečiojo asmens teisė“ yra kompleksinė, t. y. jos turinį sudaro tiek asmens teisė į konkrečią naudą, tiek šios teisės įgyvendinimo instrumentas – reikalavimo teisė.

Sutarties trečiojo asmens naudai specifikai atskleisti taikyti moksliniai metodai – techninė juridinė analizė, aiškinamasis ir lyginamasis metodai bei bendrieji – loginės analizės bei sintezės metodai. Be to, darbe apžvelgiami įvairūs požiūriai į šį sutarčių tipą. Išsamumo dėlei darbe patiekiamas ir gana specifinis „vokiškasis požiūris“⁶² į sutartį trečiojo asmens naudai.

1. Istorinė raida. Sutartinių santykių uždarumo doktrina vs. sutarties laisvės principas

Priklausomai nuo teisės sistemos, sutarties trečiojo asmens naudai samprata varijuoja, tačiau esminė nuostata išlieka – visuotinai pripažįstama, jog asmenys, nedalyvaujantys sutarties sudaryme, tam tikrais atvejais gali gauti naudą iš sutarties ir tos naudos reikalauti. Tačiau taip buvo ne visada. Šiuolaikinė sutarties trečiojo asmens naudai samprata – ilgos istorinės raidos rezultatas. Pagrindinė kliūtis, kurią reikėjo įveikti šio proceso metu, – idėja, kad sutartis yra išimtinai tik ją sudariusių asmenų valios raiška ir niekas kitas, o tik sutarties šalys yra saistomos tarpusavio įsipareigojimų. Klasikinė romėnų teisė nepripažino sutarčių trečiojo asmens naudai. Buvo griežtai laikomasi nuostatos, jog sutartis yra išimtinai ją sudariusių asmenų *vinculum iuris*³. Todėl neįmanoma, kad koks nors tretysis asmuo įgytų teises iš kitų asmenų sudarytos sutarties. Pagal Romos įstatymus tretieji asmenys reikalavimo teisės neturėjo – *alteri stipulari nemo potest*⁴. Vis dėlto vėlyvoji klasikinė teisė galiausiai leido trečiajam asmeniui reikšti reikalavimą, tačiau tik ypatingais atvejais. Svarbiausias jų – *donatio sub modo*⁵: jei asmuo gavo dovaną su sąlyga, kad įvykdys tam tikrą prievolę trečiajam asmeniui, pastarajam buvo suteikiamas *actio utilis*⁶. Tiek pagrindinis principas, tiek jo išimtys bei apribojimai buvo įtraukti į *Corpus Juris*⁷. Savo esme labai artimą sutartinių santykių uždarumo (angl. *privity of contract*) doktriną suformulavo klasikinė Anglijos sutarčių teisė. Sutarties teisės ir pareigos sukuria tik šalims, t. y. niekas kitas negali įgyti teisių ir pareigų pagal

2 Būdingas išimtinai tik Vokietijai ir jos teisinės minties įtaką patyrusioms šalims – Austrijai bei Šveicarijai.

3 Lot. – teisiniai pančiai.

4 Lot. – niekas negali nuspręsti (išlygti) už kitą.

5 Lot. – dovanojimas su išlyga.

6 Lot. – veikimo teisė.

7 Kötz, H.; Flessner, A. *European Contract Law: Volume One: Formation, Validity, and Content of Contracts; Contract and Third Parties*. Clarendon Press Oxford, 1997, p. 247.

sutartį, išskyrus pačias sutarties šalis. Formaliai sutartinių santykių uždaramo doktrina ir šiandien – vienas pagrindinių Anglijos sutarčių teisės principų. Paradoksalu tai, jog net ir šiandien Anglijos statutų teisei būdingas dogmatinis požiūris į sutartinių santykių uždaramo doktriną⁸, t. y. oficialiai nepripažįstamas *ius quaesitum tertijo*⁹ principas, tačiau sutarties trečiojo asmens naudai samprata ir trečiojo asmens statuso specifika plačiai išplėtota teismų jurisprudencijoje.

Klasikinį šalių valios autonomijos principą *alteri stipulari nemo potest* kontinentinėje teisėje ir Anglijos sutartinių santykių uždaramo (angl. *privity of contract*) doktriną įveikė fundamentalios prigimtinės teisės idėjos. Konkrečiai – nuostata, kad sutarties teisinių pasekmių pobūdį ir mastą turėtų lemti šalių valia. Jei šalys tikrai nori suteikti trečiajam asmeniui teisę pareikšti ieškinį (tokia yra tikroji valia), jos gali tai padaryti. Reikia pripažinti, jog specialaus trečiojo asmens statuso įtvirtinimą ir teorinę raidą lėmė visuomenės ūkinio gyvenimo realijos, t. y. ekonominė logika. Poreikis legalizuoti trečiojo asmens reikalavimo teisę ypatingai išryškėjo XIX a. viduryje ėmus klestėti draudimo bendrovėms, atsirado interesas įteisinti naudos gavėjo teisinį statusą gyvybės draudimo sutartyse. Visuotinis Prūsijos žemių teisykas (vok. *Allgemeines Landrecht für die preußischen Staaten*, ALR) numatė, kad asmuo, nesantis sutarties šalimi, gali turėti teisę pagal tą sutartį, tačiau tik jei jis „*prisijungė prie sutarties jos šalims sutikus*“ (ALR 75 str.). Vokietijos teisėje dominavo prigimtinės teisės idėjos, tad buvo ilgai ginčijamasi dėl to, ar, prieš trečiajam asmeniui suteikiant teisę, reikalingas jo sutikimas. Galiausiai buvo nuspręsta, kad ne, todėl pakanka, kad sutarties šalys būtų turėjusios ketinimą suteikti trečiajam asmeniui tokią teisę. Ši nuostata, atitinkamai, įtvirtinta Vokietijos civilinio kodekso (vok. *Bürgerliches Gesetzbuch*, BGB) 328 straipsnyje.

2. Tikrieji šalių ketinimai kaip esminė trečiojo asmens teisių atsiradimo ir jų įgyvendinimo sąlyga

Ar sutartis suteiks teises asmeniui iš šalies, lemia sutarties šalių ketinimai. Ši visuotinai pripažinta nuostata formaliai įtvirtinta LR CK – šalys gali sutarti (išlygti), jog

8 Svarbiausia byla šiuo požiūriu yra *Tweddle v. Atkinson*. Susižadėjęs poros tėvai raštu įsipareigojo vienas kitam, kad kiekvienas sumokės jaunikui po tam tikrą sumą šeimos išlaidoms padengti. Nuotakos tėvas mirė nesumokėjęs savo dalies ir jaunikis pareiškė ieškinį, reikalaudamas tos sumos iš mirusiojo palikimo. Ieškinyš buvo atmetas, nes pats jaunikis nieko nebuvo pasiūlęs mainais už savo uošvio pasižadėjimą. Čia dogmatiškai pritaikytas sutartinių santykių uždaramo principas – „tik asmuo, esantis sutarties šalimi, gali pareikšti ieškinį dėl tos sutarties“. Sutartinių santykių uždaramo doktrina sugebėjo išlikti Anglijos teisėje iki šiol, tačiau tik dėl to, kad teismai ir įstatymų leidėjai nustatė nemažai išimčių ir apribojimų. Sutartinių santykių uždaramo doktrina su visomis jos išimtimis daro teisę neaiškiai, sunkiai suprantamą ir nenuspėjamą. Todėl tiek teisės teoretikai, tiek praktikai (teisėjai) šią doktriną smarkiai kritikuoja. 1937 m. buvo pasiūlyta įvesti sutarčių trečiųjų asmenų naudai rūsį. Tačiau iki šiol idėja yra svarstymo stadijoje (!). Didžiausia kliūtis idėjos įgyvendinimui yra nuomonė, jog sutarties trečiojo asmens naudai kaip atskiros sutarčių rūsies įtvirtinimas statutų teisėje priartins britų bendrosios teisės sistemą prie kontinentinės europietiškosios ir taip ji neteks savo unikalumo. Tačiau dabar, kai teisės aktai dėl sutarčių trečiųjų asmenų naudai pripažinimo jau priimti kitose bendrosios teisės jurisdikcijose (JAV, Škotijoje), yra reali tikimybė, jog minėta konservatyvi pozicija bus įveikta ir sutartis trečiojo asmens naudai turės deramą vietą Anglijos statutų teisėje.

9 Lot. – trečiojo asmens teisė.

sutartinė prievolė bus įvykdyta trečiajam asmeniui, tokiu atveju tretysis asmuo gali savarankiškai reikalauti šios prievolės įvykdymo (6.191 straipsnis). Vadinasi, bendras sutarties šalių ketinimas jau pats savaime yra pakankamas trečiojo asmens teisėms sukurti. Klausimas dėl šalių valios raiškos formos yra nevienareikšmiškas. Ar būtina, jog sutartyje būtų konkrečiai aptarta, kad teisės pagal ją įgyja tretysis asmuo? Grynai morfologinis šio LR CK straipsnio formuluotės („*jei sudaręs sutartį asmuo išlygo, kad (...)*“) aiškinimas suponuotų išvadą, jog tretysis asmuo teisės pagal sutartį įgyja tik tada, kai jos detalai aptartos sutartyje. Vis dėlto, sistemiškai aiškinant šią teisės normą, manytina, jog teisės, kurią gali įgyvendinti trečiasis asmuo, sukūrimas nebūtinai turi būti eksplicitiškai išreikštas. Šiuolaikinėje sutarčių teisės teorijoje dominuoja nuomonė, jog pakanka, kad šalių valią trečiojo asmens teisių atžvilgiu būtų galima pakankamai užtikrintai numanyti iš šalių ketinimų, sandorio tikslo ar iš kitų faktinių aplinkybių¹⁰.

Galimybę suteikti trečiajam asmeniui teisės ir tų teisių įgyvendinimo priemonę (reikalavimo teisę), suponuoja pagrindiniai sutarčių teisės principai – sutarties laisvės principas („*viskas, kas imperatyviai neuždrausta, šalims yra leidžiama*“), sutarties privalomumo („*pacta sunt servanda*“¹¹) principas bei konsensualizmo principas. Sutarčių laisvės principas – šalys yra *laisvos* susitarti ir sutartimi suteikti teisės asmenims, nesantiems sutarties šalimi. Atitinkamai, susitarimo vykdymas (*pacta sunt servanda*) užtikrinamas suteikiant trečiajam asmeniui reikalavimo teisę. Prigimtinės teisės mokyklos atstovas C. Wolff teigė, jog pažadas ką nors duoti ar padaryti kartu perduoda teisę reikalauti įvykdyti tą pažadą¹². Kitaip tariant, trečiojo asmens reikalavimo teisė yra šio tipo sutarties *privalomumą* užtikrinanti sąlyga. Ar trečiojo asmens reikalavimo teisė, galimybė pareikšti ieškinį ir t. t. turi būti aptarta sutartyje *expressis verbis*? Šiuolaikinėje privatinėje teisėje, vadovaujantis *konsensualizmo* principu, pirmenybė teikiama šalių valiai, o ne jos išorinei raiškos formai. Tad manytina, jog trečiojo asmens reikalavimo teisė yra neatskiriama nuo sutartyje išlygtos materialiosios teisės, t. y. yra jos įgyvendinimo įrankis ir, tam tikrais atvejais, sutarties privalomumą užtikrinanti sąlyga. Pavyzdžiui, sutarčių, kurių prievolės vykdomos sutartį sudariusiam asmeniui mirus, – tais atvejais, kai paliekamas turtas, su sąlyga, jog plikėjo (kreditoriaus) nurodytas asmuo (naudos gavėjas) iki gyvos gaus išlaikymą iš palikimo gavėjo (skolininko). Pagrindiniam kreditoriui nesant gyvam, o naudos gavėjui neturint teisės reikalauti sutarties įvykdymo, skolininko prievolės įvykdymas būtų užtikrintas tik skolininko moralės nuostatomis, bet ne teisinėmis priemonėmis. Kaip rodo pateiktas pavyzdys, naudos gavėjo reikalavimo teisė neretai yra ir sutarties privalomumo principo (*pacta sunt servanda*) įgyvendinimo sąlyga. Paprastai įstatymas numato, jog trečiojo asmens reikalavimo teisė atsiranda jam sutikus priimti sutarties įvykdymą (Olandija, Prancūzija¹³) arba šios teisės atsiradimo momentas nedetalizuojamas¹⁴.

10 Kötzt, H.; Flessner, A. *supra* note 7, p. 250.

11 Lot. – sutarčių reikia laikytis.

12 Gordley, J. *The Philosophical Origins of Modern Contract Doctrine*. Oxford University Press, 1991, p. 76.

13 Mikelėnas, V. *Sutarčių teisė*. Vilnius: Justitia, 1996, p. 524–527.

14 Pagal LR CK 6.191 straipsnio 1 dalies formuluotę, trečiojo asmens reikalavimo teisė kyla automatiškai, išlygus, jog prievolė vykdytina trečiajam asmeniui: „*Jeigu (...) išlygo, kad (...) prievolė turi būti įvykdyta trečiajam asmeniui, tai prievolę įvykdyti turi teisę reikalauti (...) ir trečiasis asmuo.*“

3. Trečiojo asmens statuso sampratos problematika

Jeigu sudariusios sutartį šalys numatė, kad iš sutarties atsiradusi prievolė turi būti įvykdyta trečiajam asmeniui, jis įgyja teisę reikalauti sutarties įvykdymo. Kokios šios teisės įgyvendinimo sąlygos? Jei mintis, jog sutartis gali suteikti teises tretiesiems asmenims, nekelia jokių abejonių (toks yra teisinis reguliavimas, LR CK 6.191 straipsnis), tai idėja, jog sutartis gali numatyti tretiesiems asmenims *pareigas*, iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti kontraversiška. Kai kurie mokslininkai laikosi nuomonės, jog pagal Lietuvoje galiojančią teisinį reguliavimą, iš sutarties trečiojo asmens naudai trečiajam asmeniui atsiranda išimtinai tik *teisės*. Sutartis esą negali numatyti trečiajam asmeniui pareigų¹⁵. Ši nuomonė yra diskutuotina. Toks požiūris iš esmės prieštarautų fundamentalioms šiuolaikinės teisės teorijos nuostatoms, konkrečiai – teisių ir pareigų tarpusavio priklausomybės koncepcijai. *Pareiga* yra antrasis tiek subjektinės teisės, tiek teisinio santykio turinio elementas, esminė *teisės* įgijimo (legalizavimo) sąlyga¹⁶. Todėl nuostata, jog sutartis teisės subjektui gali suteikti tik *teises*, be jokių tų teisių realizavimo sąlygų (*pareigų*), yra ydinga teisės teorijos logikos požiūriu. Tai, jog CK 6.191 straipsnis, įtvirtinantis sutarties trečiojo asmens naudai sąvoką, numato galimybę sutartyje išlygti dėl prievolės įvykdymo trečiajam asmeniui, o *expressis verbis* nekalba apie trečiųjų asmenų pareigas, nereiškia, jog tokių pareigų nėra. Jau vien dėl to, jog šiuolaikinė teisės teorija nepripažįsta *teisės* be *pareigos*. Tad apibrėžiant trečiojo asmens padėtį sutartyje teks pripažinti, jog jis, norėdamas gauti naudą iš sutarties (realizuoti jam suteiktas teises), privalės vykdyti šias teises legalizuojančias pareigas.

Pripažįstant, jog sutartis gali įpareigoti tretįjį asmenį vykdyti tam tikras pareigas, kyla šios nuostatos ir sutarties laisvės principo bei sutarties šalių autonomiškumo doktrinos santykis. Sutartiniams įsipareigojimams kilti yra būtina a) subjekto valia, t. y. noras prisiimti atitinkamas pareigas (už tai gaunant atitinkamas teises); b) valios raiškos forma – sutarties sudarymas. Kaip atsiranda trečiojo asmens įsipareigojimai? Manytina, jog tretysis asmuo, išreikšdamas valią priimti sutarties įvykdymą, *inter alia* akceptuoja (išreiškia savo valią vykdyti) su naudos gavimu susijusias pareigas ir tokiu būdu prisijungia prie sutarties kaip savarankiškas sutartinio santykio dalyvis. Akcepto būdu prisijungęs prie sutarties tretysis asmuo tampa sutarties šalimi. Savarankiško sutarties dalyvio statusą trečiajam asmeniui pripažįsta ir kai kurių Europos šalių civiliniai teisiniai. Pavyzdžiui, Nyderlandų civilinio kodekso (ol. *Burgerlijk Wetboek, BW*) 6.253 straipsnis numato, jog tretysis asmuo, akceptavęs siūlymą įvykdyti sutartį jo naudai, tampa sutarties šalimi. Rusijoje tretysis asmuo, kurio naudai sudaryta sutartis, vadinamas antruoju kreditoriumi¹⁷. Šiame darbe taip pat bus laikomasi pozicijos, jog tretysis asmuo yra savarankiška sutarties šalis su specifinėmis teisėmis ir pareigomis. Viena iš ypatingą trečiojo asmens padėtį sutartiniuose santykiuose lemiančių priežasčių yra prisijungimo prie sutarties specifiskumas. Pagal LR CK 6.160 straipsnį sutartys yra sudaromos abipu-

15 Drobotko, O. Krovinio gavėjo teisinė padėtis. *Jurisprudencija*. 2006, 4(82): 26–31.

16 Vaišvila, A. *Teisės teorija*. Vilnius: Justitia, 2004, p. 423.

17 Mikelėnas, V., *supra* note 13, p. 528.

sių derybų būdu arba prisijungiant prie sutarties. Taigi pagal sutarties sudarymo dinamišką sutarties trečiojo asmens naudai sudarymas susideda iš dviejų etapų – skolininko ir pagrindinio kreditoriaus sutarties sudarymo; trečiojo asmens prisijungimo prie sutarties. Trečiojo asmens pareigas, t. y. sąlygas, kurias turi įvykdyti tretysis asmuo (paskirtasis naudos gavėjas), norėdamas gauti naudą iš sutarties, numato skolininko ir pagrindinio kreditoriaus sudaryta sutartis, jų specifika lemia sutarties tikslas ir sutarties rūšis.

4. Tipinės sutartys trečiojo asmens naudai

Trečiojo asmens naudai dažniausiai sudaromos draudimo, krovinių gabenimo, rentos ir pan. sutartys. *Draudimo* sutartys ypatingos tuo, kad jos, nors ir sudarytos dviejų šalių, gali sukurti ne tik teises, bet ir pareigas tretiesiems asmenims: naudos gavėjui, nukentėjusiam trečiajam asmeniui, apdraustajam. Klasikinis sutarties trečiojo asmens naudai pavyzdys galėtų būti civilinės atsakomybės draudimo sutartis. Šiandien jau niekas nebesiginčija, jog tai yra sutartis trečiojo asmens naudai¹⁸. Nukentėjęs tretysis asmuo teisę gauti draudimo išmoką įgyja pagal įstatymą (Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo¹⁹ 94 straipsnis). Atskirų privalomojo draudimo rūšių įstatymai numato ir specialias trečiųjų asmenų, pretenduojančių į draudimo išmokas, pareigas. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų privalomojo draudimo įstatymo²⁰ (toliau – TPVPDI) 12 straipsnis kalba apie specifines eismo įvykio dalyvio (nukentėjusiojo) pareigas. Tačiau trečiojo asmens naudai gali būti sudaromos kitos draudimo sutartys. Pavyzdžiui, turto draudimo sutartis. Dažniausiai, kai turto įsigijimas finansuojamas banko kreditu ir įkeičiamas banko naudai kreditavimo sutarties vykdymui užtikrinti, bankas reikalauja įkaito objektą apdrausti. Tokiu atveju sudaroma turto draudimo sutartis trečiojo asmens – banko – naudai. Tokioje draudimo sutartyje bankui suteikiamas naudos gavėjo statusas. Įstatymas, o dažnai ir draudimo sutartis, numato pareigas, kurias turi įvykdyti naudos gavėjas, norėdamas gauti draudimo išmoką. Pavyzdžiui, CK 6.1012 straipsnis numato, jog naudos gavėjas, sužinojęs apie draudžiamąjį įvykį, *privalo* apie tai pranešti draudikui per sutartyje nustatytą terminą ir sutartyje nustatytu būdu, jeigu jis žino apie jo naudai sudarytą draudimo sutartį ir ketina pasinaudoti savo teise į draudimo išmoką. Neįvykdęs šios sąlygos paskirtasis naudos gavėjas netektų galimybes pretenduoti į draudimo išmoką. Vadinasi, pastaruoju atveju teisės į naudą iš sutarties (draudimo išmoką) įgyvendinimas yra tiesiogiai susijęs su sutartyje numatytų pareigų įvykdymu.

18 Kontautas, T. *Draudimo sutarčių teisė*. Vilnius: Justitia, 2007, p. 152.

LAT CBS teisėjų kolegijos 1999 m. rugsėjo 27 d. nutartis civilinėje byloje *L. K. v D. J. ir kt.*, Nr. 3K-3-398/1999; LAT CBS teisėjų kolegijos 2000 m. kovo 22 d. nutartis civilinėje byloje *M. D. Pečiūrienė v. R. Butkauskaitė ir kt.*, Nr. 3K-3-336/2000; LAT CBS teisėjų kolegijos 2001 m. kovo 21 d. nutartis civilinėje byloje *A. Šulinskienė v. V. J. Martinauskienė*, Nr. 3K-3-331/2001; LAT CBS teisėjų kolegijos 2002 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje *A. S. Mačius v. K. Balsienė*, Nr. 3K-7-351/2002.

19 Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2003, Nr. 94-4246.

20 Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų privalomojo draudimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2007, Nr. 61-2340.

Krovinių gabenimas. Krovinių gabenimo sutartis taip pat tradiciškai laikoma sutartimi trečiojo asmens naudai. Ji numato specialų krovinio gavėjo statusą, atitinkamai, specifines jo teises ir pareigas. Teisė gauti krovinį trečiajam asmeniui suteikiama gabenimo sutarties sudarymo momentu, o pareigas jis prisiima išreiškęs valią gauti (priimti) krovinį. Gabenimo sutartis sudaroma tarp vežėjo ir siuntėjo. Taigi sutartinės atsakomybės pagrindais ieškinio teisę dėl krovinio sugadinimo ar praradimo nuostolių atlyginimo turi siuntėjas. Tačiau daugelyje šalių, be kita ko, pripažįstama krovinio gavėjo (ne tik siuntėjo) teisė pateikti ieškinį vežėjui dėl nuostolių praradus ar sugadinus krovinį. Šios teisės teorinis pagrindimas susijęs su tradiciniu rizikos paskirstymu pirkimo-pardavimo sutartyse. Komerciniu požiūriu gabenimo veikla daugeliu atvejų yra skirta prekių pirkimo-pardavimo santykių aptarnavimui. Todėl dažniausiai pirkimo-pardavimo sutarties šalys pardavėjas ir pirkėjas krovinio vežimo sutartyje tampa atitinkamai siuntėju ir krovinio gavėju. Bendrosios sutarčių teisės nuostatos įtvirtina taisyklę, jog parduodamų daiktų atsitiktinio žuvimo ar sugedimo rizika pereina pirkėjui nuo daiktų perdavimo vežėjui²¹. Taigi krovinio sugadinimo atveju tiesioginiai nuostoliai gresia ne krovinio siuntėjui (pardavėjui), o gavėjui (pirkėjui), todėl pastarajam suteikiama tiesioginio ieškinio į vežėją teisė. Pirmiausia šis požiūris buvo išplėtotas Vokietijos teismų, grindžiant jį apsauginės sutarties doktrina (plačiau – 5 skyriuje). Vėliau speciali krovinio gavėjo ieškinio teisė buvo inkorporuota į Vokietijos civilinį kodeksą. Krovinių gabenimo sutartis čia vienareikšmiškai vadinama sutartimi trečiojo asmens (gavėjo) naudai. (BGB 328 straipsnis)²². Šiandien krovinio gavėjo teisę į nuostolių atlyginimą pripažįsta ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas²³. LR CK, nors ir netiesiogiai, tačiau taip pat įtvirtina specifines krovinio gavėjo pareigas. Pavyzdžiui, CK 6.815 straipsnis kalba apie gavėjo pareigą laikytis vežimo sutartyje numatytų iškrovimo terminų. Daug krovinio gavėjo pareigų, susijusių su jo teise gauti krovinį, numato Ženevos 1956 m. krovinių vežimo keliais sutarties (CMR) konvencija²⁴ (toliau – CMR konvencija). Pavyzdžiui, gavėjas, naudodamasis teise gauti krovinį, privalo padengti įsiskolinimus, susijusius su važtaraštyje nurodytais mokėjimais (CMR konvencijos 13 straipsnio 2 dalis)²⁵; tam tikrais atvejais

-
- 21 Lietuvoje ši taisyklė įtvirtinta LR CK 6.320 straipsnio 2 dalyje: „*Daiktų, parduotų juos gabenant, atsitiktinio žuvimo ar sugedimo rizika pereina pirkėjui nuo pirkimo-pardavimo sutarties sudarymo, jeigu sutartis ar prekybos papročiai nenumato ko kita.*“
- 22 Basil, S.; Markesinis, B.; Unberath, H.; Johnston, A. *The German Law of Contract: A Comparative Treatise*. 2nd ed. Hart Publishing, 2006, p. 196.
- 23 „(...) vyraujanti tiek tarptautinė, tiek ir Lietuvos teismų praktika, kuriai reikėtų pritarti, yra suteikti teisę reikšti ieškinį asmeniui, kuris faktiškai patyrė nuostolių dėl krovinio praradimo, sugadinimo ar pavėluoto pristatymo. Tai geriausiai atitinka civilinės atsakomybės prasmę ir paskirtį. Todėl nuostolių atlyginimo galėtų reikalauti krovinio gavėjas, siuntėjas, asmuo, sudaręs sutartį su vežėju ir atlyginęs nuostolius siuntėjui ar gavėjui, taip pat prekių savininkas, jei jis nėra nei siuntėjas, nei gavėjas, bet jo turtui padaryti nuostoliai krovinio praradimu, sugadinimu ar pavėluotu pristatymu. Prekių savininkas, kuris nėra vežimo sutarties šalis, taip pat turi teisę pareikšti ieškinį tiesiogiai vežėjui pagal CK 175 str., reglamentuojantį sutarties sudarymą trečiojo asmens naudai (...).“ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. rugpjūčio 8 d. Teismų praktikos, taikant Ženevos 1956 m. tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvencijos (CMR) normas, apžvalga Nr. A2-14, kat. 54. *Teismų praktika*. 15.
- 24 Ženevos 1956 m. krovinių vežimo keliais sutarties (CMR) konvencija. *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 107-2932.
- 25 Ambrasienė, D.; Sinkevičius, E. *Vežėjo civilinės atsakomybės pagal Ženevos tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvenciją ir jos draudimas*. Vilnius: MRU Leidybos centras, 2004, p. 22.

duoti nurodymus vežėjui dėl krovinio gabenimo sąlygų (CMR konvencijos 14 straipsnis); kartu su vežėju patikrinti krovinio būklę pristatymo metu ir padaryti atitinkamas reklamacijas krovinio transportavimo važtaraštyje (CMR konvencijos 30 straipsnio 2 dalis). Ne tik statutinė teisė, bet ir pati vežimo sutartis gali numatyti trečiojo asmens (gavėjo) pareigas, pavyzdžiui, sumokėti išperkamąjį mokesť²⁶.

5. Apsauginės sutarties doktrina

Matome, jog sutarties trečiojo asmens naudai koncepcija veikia įvairiose situacijose, susijusiose su gana skirtingais subjektų teisiniais interesais. Sudėtingiau yra tada, kai tretysis asmuo ketina pareikšti ieškinį dėl kitų asmenų sudarytos sutarties (pardavimo, nuomos ar kt.), kurioje net neužsimenama apie galimą sutarties poveikį jos šalimi nesantiems asmenims. Vokietijos teisė suformavo unikalų, tik jai būdingą, požiūrį į trečiojo asmens reikalavimo teises bei jų atsiradimo pagrindus. Šalia klasikinio sutarties trečiojo asmens naudai instituto, dar žinoma sutartis „suteikianti apsaugą tretiesiems asmenims“. Kai kurie Lietuvos mokslininkai²⁷ šią specifinę koncepciją vadina „apsaugine sutartimi“²⁸.

Apsauginės sutarties doktrina išplečia subjektų, galinčių reikalauti nuostolių dėl netinkamo sutarties vykdymo, ratą. Kai padaromi nuostoliai, o šalys nėra susijusios sutartiniais santykiais, pagal bendrą taisyklę kaltasis asmuo atsako deliktinės atsakomybės pagrindais. Tačiau praktikoje pasitaiko atvejų, kai deliktinės atsakomybės nuostatos efektyviai negina nukentėjusiojo asmens teisių²⁹. Apsauginės sutarties doktrina suteikia teisę asmeniui, patyrusiam nuostolius, reikšti ieškinį sutartinės atsakomybės pagrindais, jei su kaltuoju asmeniu buvo sudaryta sutartis (ją sudarė kitas asmuo) ir žala atsirado vykdant šią sutartį³⁰. Pavyzdžiui, gabenimo metu sugadinus krovinį, vežėjas atsako ne tik sutarties šalims (siuntėjui, gavėjui), bet ir krovinio savininkui, net ir tais atvejais, kai šis nėra sutarties šalis. Būtina išskirti tam tikras sąlygas, kurioms esant sutartis turi

26 C.O.D. (angl. – *cash on delivery*) sutartyse, kai vežėjas teikia ne tik vežimo, bet ir pinigų už prekes paėmimo/perdavimo pardavėjui paslaugą (CMR konvencijos 21 str.).

27 Mikelėnas, V., *supra* note 13, p. 533.

28 Reikia pasakyti, jog sąvoka „apsauginė sutartis“, nors nėra visiškai tiksli, tačiau sunkiai pakeičiama. Užsienio literatūroje vartojamų sąvokų (vok. „*Verträge mit Schutzwirkung für Dritte*“, angl. „*Contract with protective effects towards third parties*“) pažodinis vertimas – „sutartis, suteikianti apsaugą tretiesiems asmenims“ – yra ilgas ir dėl to ne itin parankus vartoti, todėl šiame straipsnyje taip pat vartojama jau prigijusi „apsauginės sutarties“ sąvoka.

29 Pavyzdžiui, pagal BGB 823 str., žalos, sukeltos neatsargiais veiksmais, aplaidumu, atvejais kompensuojami tik tiesioginiai nuostoliai.

30 Klasikinis pavyzdys galėtų būti 1930 m. Vokietijos aukščiausiojo teismo sprendimas: namo gyventojas užsakė dujinės viryklės remontą. Remontas buvo atliktas blogai, viryklė sprogo ir buvo sužeista namo gyventojas pasamdyta valytoja. Teismas patenkino jos ieškinį remontininkui dėl žalos atlyginimo, remdamasis sutartimi, nes jo sutartis su namo gyventoju dėl remonto „apėmė ir sutartį ieškovės naudai“. Akivaizdu, jog ši sutartis nebuvo klasikinė sutartis trečiojo asmens naudai – juk ieškovė nebūtų galėjusi reikšti ieškinio remontininkui dėl tinkamo sutarties vykdymo, t. y. tinkamo viryklės remonto, o veikiau „sutartis, suteikianti apsaugą tretiesiems asmenims“. Anot teismo, remontininko pareiga rūpestingai taisyti viryklę buvo ne tik užsakovo, bet ir ieškovės atžvilgiu, dėl jos nesilaikymo jis privalo atlyginti ieškovei žalą.

„apsauginį efektą“ tretiesiems asmenims³¹. Visų pirma, tarp trečiojo asmens nuostolių ir netinkamo sutarties įvykdymo turi būti tiesioginis priežastinis ryšys (pavyzdžiui, neįvykdžius vežimo sutarties padaroma turinė žala krovinio savininkui). Antra – atsakingoji šalis turėjo (ir galėjo) numatyti netinkamo sutarties vykdymo pasekmes tretiesiems asmenims (vežėjas paprastai žino, jog sugadinus krovinį žalą patirs krovinio savininkas). Trečia – kreditorių ir nukentėjusių tretįjį asmenį sieja teisiniai santykiai, apie kuriuos atsakingas asmuo (skolininkas) žinojo (paprastai vežėjas gali numanyti, jog jo užsakovą ir krovinio savininką sieja prekybiniai santykiai). Nuomos sutarties atveju, nuomotojui nevykdant pareigos atlikti kapitalinį remontą ir dėl to susižeidus nuomininko svečiui – jis, nors ir nebūdamas nuomos sutarties šalimi, galės reikalauti nuomotojo atsakomybės³². *Apsauginės sutarties* koncepcija „tarnauja“ tretiesiems asmenims ir prastos profesionalių paslaugų kokybės atvejais. Jei teisininkas, kuriam pavesta sudaryti testamentą, numatantį paveldėjimo teisių suteikimą trečiajam asmeniui, padaro klaidą ir todėl parengtas testamentas yra negaliojantis, turtą gauna įpėdinis pagal įstatymą, o numatytas naudos gavėjas negauna nieko. Vokietijoje pripažįstama teisė pateikti ieškinį teisininkui ir reikalauti žalos atlyginimo, nes pripažįstama, jog testatoriaus ir teisininko sutartis gina trečiąjį asmenį. Be to, reikia pripažinti, kad apsauginės sutarties doktrinos įtaka jaučiama daugumos Europos šalių sutarčių (ypatingai vartojimo³³) teisei. Manytina, jog vadovaujantis šia doktrina suformuota Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika³⁴, suteikianti krovinio savininkui tiesioginio ieškinio į vežėją teisę, net tais atvejais, kai pastarasis nėra vežimo sutarties šalis.

Išvados

Sutarties sąlygos teisiškai įpareigoja ir tretįjį asmenį. Akcepto būdu prisijungęs prie sutarties tretysis asmuo tampa sutarties šalimi. Trečiojo asmens pareigas, t. y. sąlygas, kurias turi įvykdyti tretysis asmuo (paskirtasis naudos gavėjas), norėdamas gauti naudą iš sutarties, numato skolininko ir pagrindinio kreditoriaus sudaryta sutartis, jų specifika

-
- 31 Zweigert, K.; Kotz, H. *An Introduction to Comparative Law*. 3rd ed. Oxford: Clarendon Press, 1998, p. 492.
- 32 Kitas tipiškas pavyzdys – pavojingų cheminių medžiagų gamintojas sudaro vežimo sutartį dėl chemikalų transportavimo ir neduoda tinkamų nurodymų vežėjui (kaip su pavojingu kroviniu dera elgtis), pagal Vokietijos teisę, siuntėjui gali tekti atsakyti tiesiogiai prieš vežėjo įmonės darbuotojus, jei jie bus sužeisti dėl netinkamo elgesio su pavojingu kroviniu. Ši atsakomybė kils vežimo sutarties pagrindu, kitaip tariant, vežimo sutarties šalimi nesantys asmenys (vežėjo darbuotojai) pateks po vežimo sutarties „apsaugos skėčiu“. Basil, S., *et al.*, *supra* note 20, p. 197.
- 33 Tiesioginė gamintojo atsakomybė pirkėjui (vartotojui) šiuo metu yra viena iš esminių Europos Sąjungos vartotojų teisių apsaugos teisinio reguliavimo nuostatų, be kita ko, įtvirtinta ir LR civiliniame kodekse (LR CK 6.292 str.). Manytina, jog šio kvazidelikto ištakos kaip tik ir yra „vokiškoji“ apsauginės sutarties doktrina.
- 34 „(...) Krovinio praradimu pažeidžiama savininko nuosavybės teisė, todėl, nepriklausomai nuo to, kad jis pats tiesiogiai nedalyvauja pervežimo procese, jo pažeista teisė turi būti ginama. Teisę į ieškinį šie asmenys turi ir tai išplaukia iš krovinių pervežimo sutarties kaip specifinės sutarties trečiojo asmens naudai pobūdžio. Krovinio gabenimas nėra savitiksliis, juo patenkinamas interesas to asmens, kurio naudai tai atliekama (...)“. LAT CBS teisėjų kolegijos 2000 m. rugsėjo 4 d. nutartis civilinėje byloje „Radma Corp.“ v. K. G. ir UAB „Baltų ekspedicija“, Nr. 3K-3-703/2000.

lemia sutarties tikslas ir sutarties rūšis. Šalių valios dėl trečiojo asmens teisu raiškos (teisinio įtvirtinimo) formai nekeliama eksplicitiškumo sąlyga, t. y. jos atsiranda ir tais atvejais, kai sutartyje nėra detaliai (*expressis verbis*) aptartos, tačiau sutarties dvasia, jos tikslas ir kitos faktinės aplinkybės leidžia numanyti buvus tokius šalių ketinimus.

Tretysis asmuo yra savarankiška sutarties šalis. Sutarties šalimi jis tampa išreikšdamas valią, jog sutartis būtų įvykdyta jo naudai. Tokiu būdu tretysis asmuo akceptuoja pirminio kreditoriaus ir skolininko sudarytos sutarties sąlygas ir įsipareigoja jų laikytis. Norėdamas įgyti sutartyje jam suteiktas teises naudos gavėjas privalo vykdyti jas legalizuojančias pareigas. Naudos gavėjo pareigų specifiką suponuoja sutarties tipas ir konkrečioje sutartyje išreikšta šalių (pirminio kreditoriaus ir skolininko) valia.

Vadovaujantis „vokiškąja“ apsauginės sutarties doktrina, pripažįstama, jog sutartis gali veikti ne tik jos šalis (pirminį kreditorių, skolininką, naudos gavėją), bet ir su sutarties sudarymu nesusijusius asmenis, kai konstatuojama, jog pastarieji nukentėjo šalims vykdant sutartį (vežėjo atsakomybė krovinio savininkui, kuris nėra sutarties šalis).

Litearatūra

- Ambrasienė, D.; Sinkevičius, E. *Vežėjo civilinės atsakomybės pagal Ženevos tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvenciją ir jos draudimas*. Vilnius: MRU Leidybos centras, 2004.
- Beale, H. *Chitty on Contracts*. 29th ed. Volume 1 and Volume 2. Sweet & Maxwell Ltd., 2004.
- Basil, S.; Markesinis, B.; Unberath, H.; Johnston, A. *The German Law of Contract: A Comparative Treatise*. 2nd ed. Hart Publishing, 2006.
- Drobitko, O. Krovinio gavėjo teisinė padėtis. *Jurisprudencija*. 2006, 4(82): 27–28.
- Gordley, J. *The Philosophical Origins of Modern Contract Doctrine*. Oxford University Press, 1991.
- Kontautas, T. *Draudimo sutarčių teisė*. Vilnius: Justitia, 2007.
- Kötz, H.; Flessner, A. *European Contract Law: Volume One: Formation, Validity, and Content of Contracts; Contract and Third Parties*. Clarendon Press Oxford, 1997.
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. rugpjūčio 8 d. Teismų praktikos, taikant Ženevos 1956 m. Tarptautinio krovinių vežimo keliais sutarties konvencijos (CMR) normas, apžvalga Nr. A2-14, kat. 54. *Teismų praktika*. 15.
- LAT CBS teisėjų kolegijos 2001 m. kovo 21 d. nutartis civilinėje byloje *A. Šulinskienė v. V. J. Martinauskienė*, Nr. 3K-3-331/2001.
- LAT CBS teisėjų kolegijos 2000 m. kovo 22 d. nutartis civilinėje byloje *M. D. Pečiūrienė v. R. Butkauskaitė ir kt.*, Nr. 3K-3-336/2000.
- LAT CBS teisėjų kolegijos 1999 m. rugsėjo 27 d. nutartis civilinėje byloje *L. K. v. D. J. ir kt.*, Nr. 3K-3-398/1999.
- LAT CBS teisėjų kolegijos 2002 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje *A. S. Mačius v. K. Balsienė*, Nr. 3K-7-351/2002.
- Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 74-2262.
- Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2003, Nr. 94-4246.
- Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų privalomojo draudimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2007, Nr. 61-2340.
- Mikelėnas, V. *Sutarčių teisė*. Vilnius: Justitia, 1996.
- Vaišvila, A. *Teisės teorija*. Vilnius: Justitia, 2004.
- Zweigert, K.; Kötz, H. *An Introduction to Comparative Law*. 3rd ed. Oxford: Clarendon Press, 1998.
- Ženevos 1956 m. krovinių vežimo keliais sutarties (CMR) konvencija. *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 107-2932.

CONTRACT FOR THE BENEFIT OF THIRD PARTIES

Edita Borevičienė

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary. *The article is focused on the analysis of the third party contracts as a separate institute of Contract Law, including the introductory remarks to economical assumptions and genesis of the contract. The development of a third party contract, as a separate type of contract is a, result of the emergence and development of socio-economic relations, mostly—expansion of insurance business, in particular, the need to validate the beneficiary's legal status. In order to recognize the rights of third parties the theory had to overcome the traditional doctrine on privacy of contract. The ability to acknowledge the third party's rights is based on the fundamental principles of contract law—consensualism and freedom of rights. The article presents a concept of the specific status of the third party. The author takes the view that the third party (the beneficiary) is an independent contractor who has specific duties and obligations as well as rights and benefits. This argument is based on the modern theory of interdependence of legal rights and obligations. This approach is based by an argument—that no one can obtain any write without undertaking the obligation to legalize it. From the standpoint of the transaction dynamics the independent contractor, the third party enters the contract by expressing its will to accept the benefit stipulated in its favor. The idea is elaborated by analysis of the classical carriage and insurance contracts. These practical examples illustrate the internal legal relations of the contractual parties ant special undertakings that the third party is bound to undertake if it is willing to take the benefit of it. Furthermore, German doctrine of "Contract with protective effects towards third parties" has also been shortly overviewed in order to give a relevant comprehensive view on the analyzed question.*

Keywords: *contract in favor of the third party, third party, beneficiary.*

Edita Borevičienė, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Verslo teisės katedros doktorantė. Mokslinių tyrimų kryptys: verslo teisė, sutarčių teisė, sutartys trečiojo asmens naudai, gavėjo teisinis statusas, gabenimo sutarčių teisinis reguliavimas, draudimo sutarčių teisė.

Edita Borevičienė, Mykolas Romeris University, Faculty of Law, Department of Business Law, Doctoral Student. Research interests: Business law, Contract law, contracts in favor of the third party, legal status of beneficiary, transport contracts, insurance contract law.